

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор НУБІП України
професор С.М. Ніколаєнко
14 лютого 2024 р.

**ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
з комплексу фахових дисциплін для вступників
на освітньо-наукову програму «Історія України»
підготовки фахівців PhD доктор філософії
зі спеціальності 032 «Історія та археологія»**

Гарант програми

В.В. Стрілець / В. В. Стрілець /

Київ – 2024

Програма додаткового вступного випробування для вступників на програму підготовки фахівців PhD (доктор філософії) зі спеціальності 032 «Історія та археологія» – К.: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2024 р.

Програма додаткового вступного випробування для вступників на програму підготовки фахівців PhD (доктор філософії) зі спеціальності 032 «Історія та археологія» розроблено відповідно до освітньо-наукової програми і навчального плану Національного університету біоресурсів і природокористування України та призначено особам, що здобули освітній ступінь магістра або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста і вступають на спеціальність «Історія та археологія» для здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Розробник:

Стрілець В. В., д-р іст. наук, професор кафедри міжнародних відносин і суспільних наук, гарант програми

ЗМІСТ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	3
2. СТРУКТУРА ІСПИТУ.....	4
3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	4
4. НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ, ВИНЕСЕНИЙ НА ІСПИТ.....	6

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Відповідно Правил прийому до аспірантури для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії – з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 032 «Історія та археологія», які вступають на навчання за освітньо-науковою програмою «Історія та археологія», з іншої галузі знань (спеціальності), ніж та, яка зазначена в дипломі магістра (спеціаліста), рішенням Приймальної комісії університету призначається додаткове вступне випробування зі спеціальності відповідно до змісту галузі знань 03 «Гуманітарні науки».

Мета додаткового вступного екзамену – виявити ступінь обізнаності вступника в галузі історичних наук, Вступник до аспірантури має показати високий рівень теоретичної та практичної підготовки, знання загальних концепцій, глибоке розуміння основних розділів, а також вміння використовувати власні знання для проведення історичних досліджень.

Додаткове вступне випробування проводиться предметною комісією зі спеціальності за затвердженим розкладом. Додаткове вступне випробування проводиться у формі усного екзамену.

Порядок проведення і програму додаткового вступного випробування визначає Національний університет біоресурсів і природокористування України на засадах нормативних і методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України. Програма додаткового вступного випробування з для вступників на програму підготовки фахівців PhD (доктор філософії) зі спеціальності 032 «Історія та археологія» відповідає рівню компетентностей освітнього ступеня

«магістр». Запропоновані питання вступних випробувань розроблені викладачами кафедри міжнародних відносин і суспільних наук на основі програм навчальних дисциплін «Історія України» та «Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки».

Програма складається з пояснювальної записки, змісту навчального матеріалу, що виноситься на вступне випробування, вимог до рівня сформованості знань, умінь і навичок, критеріїв оцінювання відповідей, та списку рекомендованої.

2. СТРУКТУРА ІСПИТУ

Вступне випробування відбувається в усній формі після попереднього обдумування особою, що вступає, питань екзаменаційного білета.

Теоретичні питання орієнтовані на актуалізацію здобутих знань програмового матеріалу з історії України та новітньої історії країн Західної Європи та Північної Америки.

Питання теоретичного рівня виявляють ступінь:

1. Знання закономірностей розвитку історичного процесу на українських землях та в країнах Західної Європи та Північної Америки в новітній період.

2. Знання фактологічного матеріалу, що репрезентує історичні події різних періодів історії України і країн Західної Європи та Північної Америки в новітній період, та головні тенденції історіографічного процесу.

3. Системності професійних знань, їх відповідність сучасним принципам наукового пізнання.

1-3 питання з переліку, поданого нижче. **1-2 питання** стосуються історії України. **3-є питання** – історії країн Західної Європи та Північної Америки в новітній період.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ

Вступний екзамен в Національному університеті біоресурсів і природокористування України оцінюється за 100-бальною шкалою.

Відповідь на кожне питання екзаменаційного білету оцінюється в 33 та 34 балів. Підсумкова оцінка за атестаційний екзамен є сумою оцінок відповідей на три питання білету.

Співвідношення між 100-бальною шкалою і значенням оцінки при виставленні підсумкової оцінки вступного екзамену наведені в *таблиці 1: Таблиця 1*

За 100 бальною шкалою	Екзамен (за національною шкалою)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно

0-59	незадовільно
------	--------------

З метою підвищення об'єктивності визначення якості історичної підготовки вступників до аспірантури, їх здатності в повному обсязі засвоїти програму підготовки доктора філософії зі спеціальності 032 Історія та археологія проводиться оцінювання усної відповіді з історії України.

Кожне з трьох питань екзаменаційного білета оцінюється окремо. Підсумковий бал за вступне випробування за 100-бальною шкалою визначається за формулою $ПБ = B1 + B2 + B3$, де $B1, B2, B3$ – бали, отримані відповідно за перше, друге і третє питання екзаменаційного білета.

Таблиця 2 містить критерії оцінювання відповідей на теоретичні питання білетів

Таблиця 2

Критерії оцінювання теоретичних питань	
Характеристика відповіді	Кількість балів (B1, B2, B3)
1	2
Виставляється, якщо вступник вільно володіє навчальним матеріалом. Виявляє творчі здібності, використовує набуті знання у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді; самостійно розкриває свої обдарування та нахили, самостійно оцінює вузлові проблеми історії, етапи і закономірностей історичного розвитку, розуміє роль окремих осіб в історії; володіє науковою термінологією. Дотримується високої культури мовлення.	33 (B1, B2) 34 (B3)
Вступник вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати навчальну інформацію. Розкриває досить повно навчальний матеріал, що свідчить про його знання вузлових проблем історії, етапів і закономірностей історичного розвитку, розуміння ролі окремих осіб в історії. Допускає мовні огріхи.	29 (B1, B2) 31 (B3)
Вступник допускає несуттєві неточності, вміє зіставляти та узагальнювати навчальну інформацію. Демонструє теоретичні знання вузлових проблем історії, етапів і закономірностей історичного розвитку, розуміння ролі окремих осіб в історії, але відсутня їх творча інтерпретація. Нечітко обґрунтовує власні думки.	26 (B1, B2) 27 (B3)

<p>Вступник у відповіді допускає декілька суттєвих неточностей. Демонструє посередній рівень знань в обсязі навчальної програми. Не розкриває актуальних питань з дисципліни, не виявляє творчого підходу. Демонструє достатній рівень знань, але нечітко виражені власні думки. При демонстрації знань вузлових проблем історії, етапів і закономірностей історичного розвитку, розуміння ролі окремих осіб в історії допускає помилки; порушена логіка відповіді, що впливає на результат та правильність висновків. Але при цьому базові положення є в основному правильними.</p>	<p>23 (Б1, Б2) 24 (Б3)</p>
<p>Вступник дає недостатньо повну відповідь, допускає ряд суттєвих помилок. Навчальний матеріал відтворює на репродуктивному рівні. При розв'язанні практичного завдання допускає грубі помилки і порушує логіку його розв'язання, що впливає на остаточний результат. Але при цьому знання вузлових проблем історії, етапів і закономірностей історичного розвитку, розуміння ролі окремих осіб в історії є в основному правильними і знаходить правильний шлях розв'язання практичного завдання. Помиляється у визначенні наукових термінів.</p>	<p>20 (Б1, Б2) 31 (Б3)</p>

При остаточній оцінці результатів виконання завдання враховується здатність фахівця:

- застосувати сучасні теоретико-методологічні підходи, принципи та методи історичної науки;
- орієнтуватися в термінологічно-понятійному інструментарії;
- аналізувати й оцінювати історичні процеси, явища, факти, події, персоналії;
- викладати матеріал логічно, послідовно з демонстрацією сучасного історичного світогляду та мислення.

5. НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ, ВИНЕСЕНИЙ НА ІСПИТ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Давня історія України

Історія України як наука. Періодизація історії України. Джерела з історії України: речові, усні, писемні, візуальні.

Поява людини на території сучасної України. Палеоліт. Мезоліт. Неоліт. Енеоліт. Культурно-історична спільнота Кукутені-Трипілля. Доба бронзи. Доба раннього заліза. Кочовики раннього залізного віку.

Грецька колонізація і виникнення античних поселень у Північному Причорномор'ї. Доба Великого переселення народів. Матеріальна та духовна культура давніх слов'ян. Етногенез українців.

Середньовічна історія України

Становлення державності у східних слов'ян. Назва «Русь». Руська земля. Утворення Русі-України (Київської держави). Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність перших київських князів. Державотворення кінця X – середини XI ст. Запровадження християнства як державної релігії. «Руська правда». Утворення і суспільно-політичний розвиток удільних князівств (Галицького, Волинського, Чернігівського, Переяславського). Боротьба князів за київський престол.

Монгольська навала та її наслідки для історії Русі. Залежність українських земель від Золотої Орди.

Боротьба Польщі та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Вхід українських земель до складу інших держав (Угорське королівство, Молдавське князівство, Османська імперія, Московське царство). Кревська унія. Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Османської імперії. Формування козацтва як соціальної групи.

Італійські колонії у Північному Причорномор'ї. Утворення Кримського ханства та його політика стосовно українських земель. Турецька експансія у Північному Причорномор'ї. Залежність Кримського ханства від Османської імперії.

Становище Галичини й Поділля у складі Польського королівства впродовж XV – першої половини XVI ст. Формування шляхетського стану як провідної суспільної верстви. Розвиток міст, цеховий устрій, розвиток міського самоврядування і поширення магдебурзького права. «Галицький Ренесанс».

Становище Київщини, Волині, Брацлавщини, Чернігівщини у складі Великого князівства Литовського протягом XV – першої половини XVI ст. Ліквідація удільних князівств в Україні литовським урядом. Боротьба Московського великого князівства з Великим князівством Литовським за руську спадщину. Особливості соціально-політичного устрою Центральної України у складі Великого князівства Литовського. Станова структура суспільства.

Ранньонова історія України

Люблінська унія та її вплив на українські землі. Зміни в соціальній структурі українського суспільства. Братства та їхня роль в громадському житті. Реформація та контрреформація в Україні. Берестейська церковна унія 1596 р. Громадсько-політична активність прихильників і супротивників унії. Відродження православної церкви. Київський митрополит Петро Могила та його оточення.

Запорозька Січ: виникнення, устрій. Військово-політична активність козацтва в другій половині XVI – пер. пол. XVII ст. П. Сагайдачний. Козацькі повстання між 1591р. і 1638 р.

Загальна характеристика української культури кінця XVI – першої половини XVII ст. Поширення друкарства. Розвиток шкільництва: Львівська братська школа, Острозька академія, Києво-Могилянська колегія, єзуїтські навчальні заклади. Полемічна література щодо церковної унії.

Національно-визвольна війна українського народу проти польського панування в середині XVII ст.: сутність, причини, періодизація. Формування української державності у ході війни. Військові дії: битви під Жовтими Водами, Корсунем, Пилявцями, Зборовом, Збаражем, Батогом, Берестечком, Жванцем. Дипломатичні акції гетьманського уряду. Зборівська та Білоцерківська угоди з польським урядом, українсько-московський союз;

«Березневі статті» 1654 р. Віленське перемир'я Москви та Польщі. Дипломатія Української держави за гетьмана Б. Хмельницького.

Гетьманування І. Виговського (1657–1659), його внутрішня і зовнішня політика. Гадяцька угода 1658 р. Українсько-московська війна 1659 р., Конотопська битва. Падіння гетьманату І. Виговського. Гетьманування Ю. Хмельницького (1659–1663), його зовнішня та внутрішня політика. Переяславські статті 1659 р. Розкол України на Правобережну і Лівобережну. Андрусівське московсько-польське перемир'я 1667 р. і його значення в українській історії.

Правобережна Україна в другій половині XVII ст., боротьба за неї між Річчю Посполитою, Московським царством та Османською імперією. Внутрішня і зовнішня політика правобережних гетьманів П. Тетері (1663–1665), П. Дорошенка (1665–1676). Занепад української державності на Правобережжі та економічна руїна краю.

Політичне становище Лівобережної України у складі Московської держави впродовж другої половини XVII ст. Поступове обмеження української автономії. Гетьманування І. Брюховецького (1663–1668), Московські статті 1665 р. Гетьманування Д. Многогрішного (1669–1672), Глухівські статті 1669 р. Гетьманування І. Самойловича (1672–1687), Конотопські (1672 р.) і Переяславські (1674 р.) статті. Гетьманування І. Мазепи (1687–1709), Коломацькі статті 1687 р. Військово-політична активність запорозького козацтва в другій половині XVII – на початку XVIII ст. І. Сірко. Автономія Слобідської України у складі Росії в другій половині XVII – середині XVIII ст.

Україна під час Північної війни 1700–1721 рр. Козацько-селянське повстання 1702–1704 рр. на Правобережній Україні під проводом С. Палія. Українсько-шведський союз, Полтавська битва 1709 р. та її значення в історії України. Українська еміграція, гетьман П. Орлик і його «Конституція» 1710 р. Гетьманування І. Скоропадського (1708–1722).

Перша Малоросійська колегія. Боротьба старшини за збереження української автономії, П. Полуботок. Гетьманування Д. Апостола (1727–1734), «Рішительні пункти» 1728 р., економічна політика гетьманської адміністрації,

«Генеральне слідство про маєтності», реформування судочинства. «Правління гетьманського уряду». Україна під час російсько-турецької війни 1735–1739 рр. Запорозьке козацтво у XVIII ст.: Олешківська та Нова Січі.

Гетьманування К. Розумовського (1750–1764). Ліквідація автономії України у другій половині XVIII ст. та інкорпорація її до суспільно-політичної структури Російської імперії: остаточне скасування уряду гетьмана, діяльність другої Малоросійської колегії та генерал-губернатора П.О. Румянцева, знищення Запорозької Січі, скасування сотенно-полкового адміністративно-територіального устрою, створення намісництв і губерній, перетворення старшини на шляхетський стан, покріпачення селянства.

Російсько-турецькі війни 1768–1774 рр., 1787–1791 рр. і Україна. Приєднання Північного Причорномор'я до Російської імперії та його колонізація.

Правобережна Україна у складі Речі Посполитої у XVIII ст. Рухи опришків і гайдамаків. Коліївщина – народне повстання 1768 р. Розподіли Речі Посполитої, приєднання Галичини до монархії Габсбургів, а Київщини, Поділля та Волині – до Російської імперії.

Загальна характеристика українського бароко.

Нова історія України

Соціально-політичне становище й адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської імперії та монархії Габсбургів.

Українське національне відродження XIX ст.: сутність, передумови, періодизація, регіональні особливості. Громадсько-політичні рухи на Наддніпрянській Україні першої чверті XIX ст.: масонство, декабристи. Польське українофільство (В. Терлецький, М.

Чайковський, Ф. Духінський), польські повстання на українських теренах.

Кирило-Мефодіївське братство, його склад та програмові документи («Книга буття українського народу», «Статут Слов'янського братства св. Кирила і Мефодія»).

Соціально-протестні рухи першої половини і середини XIX ст.: повстання подільського селянства під проводом У. Кармалюка, Київська козаччина 1855 р.

Кримська війна 1853–1856 рр. й Україна. «Великі реформи» в Російській імперії 60–70-х рр. XIX ст. (селянська, земська, судова, військова тощо) та особливості їх проведення в українських землях.

Активізація українофільства на рубежі 50–60-х рр. XIX ст. у зв'язку із загальною лібералізацією громадсько-політичного життя в Російській імперії на початку правління Олександра II. Українська громада у Петербурзі, видання часопису «Основа». Рух «хлопоманів», виникнення українських громад, їхня громадська та культурно-просвітницька діяльність. «Валуєвський циркуляр» 1863 р. – обмеження поширення українського друкованого слова. «Емський указ» 1876 р. щодо припинення пропагування ідей українського

національного визволення в періодиці та інших друкованих виданнях. Університетські центри в Україні у ХІХ ст.

Промисловий переворот в українських землях, становлення індустріального суспільства. Діяльність народників на українських теренах, їхня ідеологічна платформа, таємні народницькі революційні організації («Земля і Воля», «Народна Воля», «Чорний Переділ»), ставлення російських революціонерів до українського національного питання. Народницькі гуртки в Україні. «Ходіння в народ» і «Чигиринська змова» 1877 р. Терористичні акції. Українці у лавах народників. Вплив народницької ідеології на український національно-визвольний рух.

Українські земські діячі другої половини ХІХ – початку ХХ ст. «Братство тарасівців»: програма та склад. Студентський рух на рубежі ХІХ і ХХ ст.

Поширення в Україні марксизму. Утворення Російської соціал-демократичної робітничої партії (РСДРП) та її діяльність на українських теренах, більшовизм і меншовизм.

Робітничий та селянський рухи на початку ХХ ст. Революція 1905–1907 рр. в Україні: повстання в армії та на флоті, робітничо-селянські протестні виступи; маніфест від 17 жовтня 1905 р. про громадянські права і свободи для населення Російської імперії; погравлення українського національно-визвольного та культурно-просвітницького руху: поширення на Наддніпрянщині осередків товариства «Просвіта», створення україномовної преси; діяльність українських представників у І Державній Думі.

Післяреволюційний реакційний режим («третьочервнева монархія»), згорання діяльності українських громадських та культурно-просвітницьких установ. Столипінська аграрна реформа в Україні; переселення українських селян до Сибіру і Далекого Сходу (Зелений Клин).

Українські політичні партії на Наддніпрянщині на початку ХХ ст., їх склад, соціальна база та програми вирішення національних і соціальних протиріч.

Діяльність на території України провідних загальноросійських політичних партій та громадських об'єднань: більшовиків, меншовиків, есерів, кадетів, октябристів, чорносотенців.

Особливості українського національного відродження в Галичині. Греко-католицьке духівництво як провідна соціальна сила галицького українофільства першої половини ХІХ ст. «Руська трійця» (Я. Головацький, М. Шашкевич, І. Вагилевич). Революція 1848–1849 рр. в Австрійській імперії та її вплив на соціально-політичну ситуацію в Західній Україні, діяльність «Головної Руської Ради» й українських представників у рейхстазі. Селянська реформа. Громадсько-політичні угруповання: «москвофіли» та «народовці». Утворення організаційної інфраструктури для розвитку українського національно-визвольного руху в Галичині: товариство «Просвіта», Наукове товариство імені Т. Шевченка; молодіжні спортивно-виховні організації «Сокіл», «Січ»; розвиток кооперативного руху. Українські парламентарі в австрійському рейхстазі та крайових сеймах. Зв'язки між діячами

національного відродження із Західної та Наддніпрянської України. Виникнення політичних партій в західноукраїнських землях, їхній склад, соціальна база та програми вирішення національних і соціальних протиріч. Особливості соціально-політичного становища українців в Закарпатті та Буковині. Західноукраїнська трудова еміграція до Нового Світу.

Загальна характеристика української культури ХІХ ст. Віровизнання в Україні на початку ХХ ст.: становище Православної церкви на Наддніпрянщині та Греко-католицької церкви в Західній Україні, соціальний склад духівництва, його участь у громадсько-політичному житті.

Новітня історія України

Українські землі під час Першої світової війни 1914–1918 рр., головні бойові дії на території України, українське питання в планах ворогуючих таборів. Ставлення провідних українських політичних сил до війни. Утворення Загальної Української Ради, Союзу Визволення України. Українські січові стрільці. Російський окупаційний режим в Західній Україні.

Українська національно-демократична революція 1917–1920 рр.: передумови, основні рушійні сили, періодизація. Лютнева революція 1917 р. в Росії, падіння самодержавства. Утворення Української Центральної Ради, її партійний склад і керівні діячі. Перетворення Центральної Ради (ЦР) на український революційний парламент, її універсали як програмові документи. Утворення органу виконавчої влади ЦР – Генерального секретаріату, його персональний склад та компетенції. Стосунки ЦР з Тимчасовим урядом. Діяльність загальноросійських політичних усіх ідеологічних спрямувань сил в Україні, їхні взаємини з ЦР. Міжфракційна боротьба в середині ЦР.

Жовтневий переворот 1917 р.: встановлення більшовицької диктатури. Ставлення провідних українських політичних сил до перевороту, проголошення утворення Української Народної Республіки (УНР). Взаємини між більшовицьким урядом та ЦР. Дипломатія Української Народної Республіки. Перший Всеукраїнський з'їзд рад у Харкові в грудні 1917 р. і проголошення створення в Україні радянської влади. Війна Радянської Росії проти УНР наприкінці 1917 – на початку 1918 рр.; трагедія під Крутами.

Проголошення незалежності УНР. Більшовицький окупаційний режим в Україні на початку 1918 р. Брестський мирний договір УНР з Німеччиною, Австро-Угорщиною та їхніми союзниками. Німецька та австро-угорська окупація Наддніпрянщини, повалення радянської влади.

Контрреволюційний переворот 29 квітня 1918 р.: ліквідація Центральної Ради й УНР, утворення Української держави на чолі з гетьманом П. Скоропадським. Соціальна база гетьманського режиму, його стосунки з німецькими окупантами. Опозиційні сили. Політика гетьманського уряду в галузі державного управління, економіки, культури. Дипломатія гетьмана П. Скоропадського.

Освітня політика українських урядів у добу національної революції 1917–1921 рр. Український церковний рух першої третини ХХ ст.

Повалення гетьманського режиму, його причини та наслідки. Відновлення УНР і прихід до влади Директорії, її керівний склад й ідеологічні засади внутрішньої та зовнішньої політики. Аграрне питання, економічна криза, дезорганізація державного управління. Збройні формування Директорії.

Інтервенція Антанти на Півдні України. Білий рух в Україні, його соціальна база, цілі та завдання щодо українського питання. Денікінщина. Врангелівщина.

Розпад Австро-Угорської імперії та утворення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР), засади її державного устрою, керівні діячі. Українська Галицька Армія (УГА). Збройна боротьба ЗУНР проти польської агресії у 1918–1919 рр. Злука ЗУНР з УНР, трансформація ЗУНР на Західну область УНР (ЗОУНР). Окупація Польщею Галичини. Діяльність уряду ЗОУНР в еміграції.

Наступ більшовицьких військ в Україну і відновлення у 1919 р. радянської влади на Наддніпрянщині. Запровадження політики воєнного комунізму, продовольча диктатура. Окупація Наддніпрянщини білими військами в другій половині 1919 р. Партизанські рухи в Україні під час громадянської війни. Махновщина.

Відновлення радянської влади в Україні взимку 1919–1920 рр. Варшавський договір між УНР і Польщею, радянсько-польська війна 1920 р., Ризький мирний договір 1921 р. Остаточний розгром білого руху більшовицькими військами у Північному Причорномор'ї у 1920 р.

Новації в царині освіти та шкільництві під час Української національно-визвольної революції 1917–1920 рр. Віровизнання в Україні в добу визвольних змагань.

Українське питання в міжнародних відносинах після Першої світової війни. Розподіл західноукраїнських земель між Польщею, Чехословаччиною, Румунією.

Українська Соціалістична Радянська Республіка, її державний лад, політичний режим, адміністративно-територіальний устрій, особливості соціальної структури у 20-ті рр. ХХ ст. Вхідження УСРР до складу Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР).

Криза політики воєнного комунізму. Голодомор 1921–1923 рр. Нова економічна політика (НЕП), передумови її запровадження й особливості в Україні. НЕП у сільському господарстві. НЕП у промисловості. Згорання НЕПу.

Українізація: причини, хід, керівні діячі, досягнення. Опір українізації та її згорання. Індустріалізація УСРР, її соціальні наслідки.

Колективізація селянства: передумови, початок суцільної колективізації, ліквідація куркульства, селянські протести проти колективізації, їх форми і масштаби, соціальні наслідки колективізації. Голодомор 1932–1933 рр. як геноцид української нації, його демографічні та соціокультурні наслідки.

Формування сталінського тоталітарного режиму. Масові репресії: справа «Спілки визволення України» і нищення української інтелігенції,

переслідування опозиціонерів і партійні чистки, «єжовщина» («Великий терор» 1937–1938 рр.). Ідеологічне обґрунтування масових репресій.

Галичина та Західна Волинь у складі II Речі Посполитої. Ставлення польського уряду до українського питання. Осадництво. Пацифікації. Соціально-економічне становище західноукраїнського населення: аграрне питання, кооперативний рух. Інтелігенція як провідна верства суспільства. Українські політичні партії: Українське національно- демократичне об'єднання (УНДО), Комуністична партія Західної України (КПЗУ). Роль греко-католицької церкви в громадсько-політичному житті, митрополит Андрей Шептицький. Ідеологія українського інтегрального націоналізму. Утворення Організації Українських Націоналістів (ОУН), її провідники, цілі та методи діяльності; фракції бандерівців і мельниківців.

Особливості соціально-економічного та суспільно-політичного становища українського населення в Чехословаччині та Румунії у 20–30 рр. XX ст.

Загальна характеристика розвитку української культури у 1920-ті та 1930-ті рр. Новації в літературі, мистецтві, науці, освіті. Масові репресії проти діячів культури: «Розстріляне відродження».

Релігійне життя в українських землях у 20–30-ті рр. XX ст.: православне духівництво в підрадянській Україні, Українська автокефальна православна церква, Українська греко- католицька церква в умовах польської окупації.

Українське питання в міжнародних відносинах напередодні Другої світової війни. Карпатська Україна: від автономії у складі Чехословаччини до незалежності, окупація її Угорщиною. Пакт Молотова-Ріббентропа і доля західноукраїнських земель.

Приєднання до Радянської України Галичини, Буковини та Південної Бессарабії. «Радянізація» Західної України у 1939–1941 рр.

Напад Німеччини та її союзників на СРСР у 1941 р. Військові дії на території України у 1941–1942 рр. Нацистський окупаційний режим. Рух Опору проти окупантів, його основні течії: радянські партизани та підпільники, Українська Повстанська Армія (УПА). Військові дії на українських теренах у 1943–1944 рр. Відступ військ Німеччини та її союзників з України. Відновлення в Україні сталінського тоталітарного режиму. Депортація з рідних земель кримських татар, понтійських греків та інших малих народів. Наслідки Другої світової війни для України: демографічні, економічні, соціально-політичні.

Україна як держава-засновниця ООН. Повоєнне врегулювання західних кордонів СРСР, приєднання до Радянської України Закарпаття. Примусове виселення українського населення з Лемківщини, Посяння, Підляшшя, Холмщини, що увійшли до складу Польщі. Насадження сталінського тоталітарного режиму в західноукраїнських землях: боротьба проти УПА, знищення греко- католицької церкви, колективізація селянства, масові репресії проти нелояльних до радянської влади елементів.

Відновлення сільського господарства та промисловості у повоєнні роки. Голодомор 1946–1947 рр.

Ідеологічні «чистки» кінця 40-х - початку 50-х рр. ХХ ст.: боротьба з «космополітизмом» й «українським буржуазним націоналізмом» серед інтелігенції.

Українська діаспора у боротьбі за відновлення української державності після Другої світової війни.

Радянська Україна в добу «хрущовської відлиги». Ослаблення тоталітаризму в СРСР: десталінізація, відносна лібералізація громадського життя, часткова реабілітація жертв політичних репресій. Реформи в аграрному секторі та промисловості. Підвищення загальногорівня життя.

Українські «шестидесятники». Рух Опору радянському режиму: поєднання вимог соціальних змін з національно-визвольними змаганнями; правозахисники, релігійні дисиденти. «Українська Гельсінська група». Репресії проти діячів Руху Опору.

Радянська Україна в добу «брежнєвського застою». Посилення консервативних тенденцій в громадсько-політичному житті країни. Соціальна структура населення. Початок системної кризи радянської економіки.

Культурне життя в Радянській Україні: література, наука, кінематограф, театр, музика, живопис.

Політика «Перебудови»: сутність і особливості в Україні. Гласність. Демократизація суспільного життя. Економічні реформи («прискорення», запровадження госпрозрахунку, самофінансування, бригадного підряду, оренди, кооперативів, дозвіл індивідуальної трудової діяльності), причини їхньої низької ефективності. Політичний плюралізм і втрата комуністичною партією керівної політичної ролі. Громадсько-політичні організації національно-демократичного спрямування: Народний Рух України, Товариство української мови імені Т. Шевченка. Багатопартійність. Чорнобильська катастрофа.

Суверенізація України: Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. Спроба державного перевороту в Радянському Союзі у серпні 1991 р. та розпад СРСР. Здобуття Україною незалежності: Акт проголошення незалежності від 24 серпня 1991 р.

Проблеми формування в Україні постіндустріального (інформаційного) суспільства.

Економічна криза 1990-х рр. та шляхи її подолання. Зміни у політичному режимі. Формування основ національної зовнішньої політики, основні цілі та завдання сучасної української дипломатії.

Тенденції в розвитку української культури на межі ХХ і ХХІ ст.

Роль еміграції та діаспори в новітній історії України. Причини еміграції, її хвилі. Розселення українців у світі. Самоорганізація української діаспори. Зв'язки закордонного українства з батьківщиною.

Приватизація засобів виробництва. Лібералізація цін. Грошова реформа. Диференціація суспільства. Інтегрування України в європейське та світове

співтовариство. Соціально-економічне та культурне життя. «Газові» та «торгівельні війни» з Росією.

«Революція Гідності». Агресія Росії проти України. Анексія Криму. Президентські вибори 2014 р. Антитерористична операція. Угода про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС). Безвізовий режим з Європейським Союзом. Президентські вибори 2019 р. Операція об'єднаних сил. Україна в умовах карантину та боротьби з COVID-19. Повномасштабна агресія РФ проти України.

НОВІТНЯ ІСТОРІЯ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ ТА ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

Підсумки першої світової війни. Версальсько-Вашингтонська система післявоєнного устрою світу

«Чотирнадцять пунктів» Т. В. Вільсона. Комп'єнське перемир'я. Паризька мирна конференція. Версальський мирний договір. Мирні договори з союзниками Німеччини в Першій світовій війні. Створення Ліги Націй, статут організації. Система мандатів.

Вашингтонська конференція. Трактат чотирьох держав, договір п'яти держав, договір дев'яти держав. Версальсько-Вашингтонська система, її суперечності. Генуезька конференція. Рапалльський договір. Гаазька конференція. Рурський конфлікт та його наслідки. План Дауеса. Лозаннська конференція. Локарнська конференція.

Країни Заходу періоду стабілізації та процвітання («проспериті») (1924–1929 рр.)

Загальна характеристика розвитку країн Заходу в період стабілізації та процвітання. Головні риси стабілізації економіки та соціальних відносин. Матеріальні передумови промислового піднесення середини 20-х рр.

Розвиток монополістичного капіталізму. Збільшення концентрації та централізації виробництва та капіталу та посилення могутності корпорацій. Особливості монополізації в провідних країнах світу.

Послаблення соціальних протиріч та класової боротьби в період стабілізації, відновлення відносної соціальної стабільності західного суспільства. Різке послаблення страйкової боротьби. Припинення масових демократичних рухів.

Послаблення регулюючої ролі держави в економіці та регулюванні соціальних відносин. Посилення ідей індивідуалізму. Розробка теорії «індустріальної демократії» як спроба поєднання інтересів робітничого класу та підприємців у західних країнах. Посилення реформістських тенденцій у міжнародному робітничому русі в умовах стабілізації. Прояви нетривкості стабілізації 20-х рр. ХХ ст.

Економічна криза 1929–1933 рр. та її соціально-політичні наслідки

Передумови світової економічної кризи 1929–1933 рр. Особливості економічної кризи 1929–1933 рр. Пошуки шляхів виходу з кризи. Різке

посилення ролі держави в економіці та соціальних відносинах як загальна риса пошуків шляхів виходу з кризи. Д. М. Кейнс та його теорія, спрямована на посилення ролі держави. Головні моделі державного регулювання. Ліберально-буржуазний або соціал-демократичний реформізм. Тоталітарна модель державного регулювання. Радикально-демократичний варіант державного регулювання. Наслідки світової економічної кризи 1929–1933 рр.

Німецький нацизм та італійський фашизм

Значення воєнної поразки Німеччини у Першій світовій війні для подальшого розвитку країни. Прийняття Веймарської конституції.

Зародження нацистського руху в Німеччині. А. Гітлер. Програма «25 пунктів». Спроба «пивного путчу» в 1923 р. Німеччина в роки світової економічної кризи 1929–1933 рр. Загострення економічної ситуації, репараційна проблема. Поляризація політичних сил в країні. Зростання нацистської небезпеки. Провал спроб КПН створити єдиний робітничий фронт. Прихід нацистів до влади. Нацистська диктатура в Німеччині (1933–1939 рр.). Ідеологічна, політична, військова організація нацистів. Соціально-політична суть та соціальна база нацизму. Причини перемоги нацизму в Німеччині. Перші кроки Гітлера при владі. Соціальна політика, фашизація та мілітаризація внутрішнього життя країни, націонал-соціалістське перевиховання суспільства. Початок підготовки Німеччини до війни.

Зародження фашизму в Італії, його ідеологія. Прихід італійських фашистів до влади (1923 р.). Діяльність Б. Муссоліні. Вплив італійського фашизму на виникнення німецького нацизму. Окупація Італією Ефіопії, Албанії, участь фашистської Італії у Громадянській війні в Іспанії (1936–1939 рр.).

Формування військово-політичного союзу Берлін–Рим–Токіо.

«Новий курс» Ф. Рузвельта в США

Стабілізація капіталізму в США. Політика урядів Гардінга та Куліджа. Панування в державній політиці принципу «твердого індивідуалізму». Прихід до влади уряду Гувера.

Початок в США економічної кризи 1929–1933 рр. Вимушений відхід від «твердого індивідуалізму» і поступове запровадження етатизму. Наростання кризи і перетворення її у «велику депресію» початку 30-х рр.

Президентські вибори 1932 р. та прихід до влади уряду Ф. Рузвельта. «Новий курс» Рузвельта – початок «нової ери» розвитку американського капіталізму. Наступ справа на «новий курс». Перемога Рузвельта на виборах 1936 р. Продовження політики «нового курсу» у післякризовий період. Закон Вагнера.

Народний фронт у Франції

Франція під час світової економічної кризи, особливості розвитку кризи в країні. Посилення фашистських сил та зростання фашистської загрози в країні. Фашистський путч 1934 р. та його провал. Створення єдиного Народного фронту. Програма Народного фронту

Парламентські вибори 1936 р. та перемога Народного фронту. Політика уряду Л. Блюма. Діяльність Народного фронту. Початок у Франції нової

економічної кризи. Мюнхенська політика правлячих кіл. Розкол Народного фронту. Значення заходів Народного фронту для подальшого розвитку Франції.

Міжнародні відносини напередодні Другої світової війни

Причини загострення міжнародних відносин у 30-х рр. Утворення гасла військової небезпеки в центрі Європи. Ліга Націй і зростання військової загрози. Експансія фашистських держав та політика умиротворення агресора. Руйнація системи колективної безпеки в Європі.

Аншлюс Німеччиною Австрії. Мюнхенська угода 1938 р. та її наслідки. Розчленування Чехословаччини. Початок підготовки Німеччини до розв'язання світової війни. Англо-франко-радянські переговори 1939 р. та їх зрив. Радянсько-німецький пакт 1939 р. про ненапад та його сучасні оцінки.

Друга світова війна

Характер війни. Її періодизація. Напад нацистської Німеччини на Польщу. Початок «Дивної війни» та поразка Польської держави. Радянсько-німецький договір про дружбу і кордони. Воєнні дії німецьких збройних сил проти норвезьких та британських військ, загарбання Норвегії. Напад Німеччини на Францію, Бельгію, Голландію та Люксембург. Капітуляція Франції, умови Комп'єнської угоди. «Битва за Англію». Агресія Німеччина на Балканах.

Воєнні дії в Африці. Завершення створення Німеччиною воєнної коаліції, Берлінський пакт. Приєднання до нього Угорщини, Румунії та Болгарії. Фашистський «новий» порядок в Європі. Виникнення руху Опору.

Напад нацистської Німеччини на СРСР. Розвиток союзницьких відносин СРСР з Англією та США. Антигітлерівська коаліція.

Напад Японії на Перл-Харбор, вступ США у Другу світову війну. Початок війни на Тихому океані. Воєнні дії на Тихому океані. Вирішальна перемога військово-морських сил США над японським флотом біля атолу Мідуей. Перемога американських військ на о. Гуадалканал. Зміна співвідношення сил на Тихому океані на користь США.

Воєнні дії в Північній Африці, битва при Ель-Аламейні. Завершення бойових дій в Північній Африці, поразка німецько-італійських військ. Висадка англо-американських військ у Сицилії та на Апеннінах.

Сталінградська битва. Курська битва. Відкриття західними союзниками другого фронту в Європі. Воєнні дії у Франції.

Початок розвалу гітлерівського блоку. Крах італійського фашизму. Капітуляція Італії. Республіка Сало. Воєнні дії в Італії. Розпад гітлерівського блоку. Визволення Франції. Події в Бельгії та Голландії. Визвольна боротьба у Східній та Південно-Східній Європі на заключному етапі війни. Битва в Арденах. Воєнні дії на заключному етапі війни в Європі. Берлінська операція. Просування військ західних союзників по Німеччині. Беззастережна капітуляція фашистської Німеччини.

Конференції країн-учасниць антигітлерівської коаліції. Московська конференція міністрів закордонних справ. Тегеранська конференція. Кримська (Ялтинська) конференція. Потсдамська конференція.

Тихоокеанський театр війни на заключному етапі. Національно-визвольний рух у Східній та Південно-Східній Азії. Хід воєнних операцій. Застосування Сполученими Штатами Америки атомної зброї проти Японії. Вступ СРСР у війну проти Японії, воєнні операції. Беззастережна капітуляція Японії. Закінчення Другої світової війни. Наслідки Другої світової війни.

Сполучені Штати Америки після Другої світової війни

Зміни в світових позиціях і ролі США після Другої світової війни. Початок «холодної війни». Посилення консервативних тенденцій у внутрішньополітичному житті США після закінчення Другої світової війни. Маккартизм. Г. Трумен. Д. Ейзенхауер.

Зовнішня політика США в період президентства Дж. Кеннеді. Доктрина «гнучкого реагування». Політика «наведення мостів». «Союз заради прогресу». Карибська криза. Зовнішньополітичний курс адміністрації Л. Джонсона. Вступ США у війну в Індокитаї.

Внутрішньополітична програма президента Дж. Кеннеді. «Нові рубежі». Новий етап НТР і американське суспільство. Соціально-економічні заходи адміністрації Дж. Кеннеді. Програма «Великого суспільства» і соціально-економічна політика адміністрації Л. Джонсона. Вибори 1968 р.

Зовнішня політика адміністрацій Дж. Ніксона і Дж. Форда. Радянсько-американські відносини в 1968–1976 рр.: від Холодної війни до розрядки міжнародної напруги. Припинення війни у В'єтнамі. Початок погіршення у відносинах СРСР-США в середині 70-х рр.

Внутрішньополітичний курс адміністрації Дж. Картера. Неоконсервативна хвиля. Виборча кампанія 1980 р. Соціально-економічна та міжнародна політика адміністрації Р. Рейгана. «Рейганоміка». Виборчі кампанії 1984 і 1988 рр.

Особливості внутрішньої політики адміністрації Дж. Буша-старшого. Виборча кампанія 1992 р. «Революція 1992 року» В. Клінтона. Внутрішня та зовнішня політика США на початку XXI ст. Дж. Буш-молодший. Б. Обама та його спроби реформ. Д. Трамп.

Великобританія після Другої світової війни

Економічне і політичне становище Великобританії після Другої світової війни. Третій лейбористський уряд. Внутрішня політика лейбористів. Соціально-економічні заходи лейбористського уряду. Економічний розвиток Великобританії. Нові явища в економіці країни. Четвертий лейбористський уряд, його внутрішня і зовнішня політика.

Повернення до влади консерваторів, їх внутрішня і зовнішня політика. Розвиток науково-технічної революції, її наслідки. Становище Великобританії на світовому ринку.

Вибори 1964 р. і повернення до влади лейбористської партії. Економічне становище Великобританії у другій половині 60-х рр. і економічна політика лейбористського уряду. Подальше посилення концентрації капіталу і виробництва. Політика «цін і доходів».

Вибори 1970 р., повернення до влади консерваторів. Закон «Про відносини в промисловості». Зростання цін і безробіття.

Боротьба всередині лейбористської партії. Перемога лейбористів на виборах 1974 р. Їх внутрішня політика. Прихід до влади консерваторів. Політика консервативного уряду М. Тетчер. «Неоконсерватизм».

Особливості внутрішнього і зовнішнього становища Великобританії на сучасному етапі наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Еволюція лейборизму. Е. Блер. Політика кабінетів консерваторів з 2010 р. Д. Камерон. Шотландська проблема. Т. Мей. Б. Джонсон. Брексит.

Французька Республіка в повоєнний час

Політичне і соціально-економічне становище Франції після Другої світової війни. Зміни в позиціях Франції на світовій арені. Початок розпаду французької колоніальної імперії. «Тимчасовий режим».

Четверта республіка. Конституція Четвертої республіки. Політична боротьба в роки Четвертої республіки. Розпад французької колоніальної імперії. Війна в Алжирі. Падіння Четвертої республіки. Встановлення режиму «особистої влади».

П'ята республіка. Конституція П'ятої республіки. Зовнішня і внутрішня політика Ш. де Голля. Криза П'ятої республіки і масові молодіжні виступи. Відставка де Голля. Прихід до влади Ж. Помпиду.

Внутрішньополітичне життя і зовнішня політика Франції в 70-80-х рр. Президентські вибори 1981 і 1988 рр. Особливості політичних підходів президентів Жіскара д'Естена і Ф. Міттерана.

Політика «співіснування» у 80–90-х рр. Ж. Ширак. Сучасне політичне життя і зовнішня політика Франції. Соціально-економічне становище Франції на початку ХХІ ст. Н. Саркозі. Ф. Олланд. М. Макрон.

Федеративна Республіка Німеччина

Політичні, економічні і духовні наслідки краху гітлеризму для німецького народу. Рішення Потсдамської конференції з німецького питання. Розкол Німеччини. Утворення ФРН і НДР. Уряд К. Аденауера. Особливості економічного розвитку ФРН і доктрина «соціального ринкового господарства». Відставка Аденауера. Надзвичайне законодавство. Утворення «великої коаліції».

Вибори до бундестагу 1969 р. і утворення «малої коаліції». Зовнішня і внутрішня політика ФРН. «Східна політика» уряду В. Брандта. Парламентські вибори 1983 р. і прихід до влади правоцентристської коаліції канцлера Г. Коля. Зовнішня політика і соціально-економічний розвиток ФРН у 80-х рр.

Утворення об'єднаної Німеччини. Особливості входження території колишньої НДР до єдиної Німеччини. Сучасне політичне життя і зовнішня політика ФРН. Політика «середнього шляху» Г. Шредера. Політика коаліційних урядів на початку ХХІ ст. А. Меркель. Діяльність ФРН у Європейському союзі.

Італія після другої світової війни

Політичне становище Італії після звільнення від фашизму. Формування нової партійно-політичної системи. Проголошення республіки. Особливості італійської республіканської конституції.

Криза лівого крила політичних сил в Італії. Однопартійний уряд

А. де Гаспері. Парламентські вибори 1948 р. Утвердження ХДП як найбільш впливової партії країни. Політичне життя Італії в 50–60-х рр. Назрівання кризи «лівоцентризму» наприкінці 60-х рр. Внутрішньополітичне становище Італії в середині 70-х рр. Дострокові парламентські вибори 1976 р. Політика «національної солідарності». Дострокові парламентські вибори 1979 р. Дострокові парламентські вибори 1983 р. Урядова коаліція п'яти партій. Кабінет Б. Краксі. Повернення до влади християнських демократів. Самореформування ІКП та її перейменування. Зміни в політичній системі Італії наприкінці ХХ ст. Особливості політичне життя і міжнародні позиції Італії. Особливості політичного життя Італії на початку ХХІ ст. Каталонська проблема.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

1. Первісне суспільство на території України.
2. Перші державні утворення на території України.
3. Слов'янські племена на території України: теорії походження, розселення, заняття.
4. Передумови утворення та концепції походження держави Київська Русь, їх оцінка в сучасній історіографії.
5. Періодизація політичної історії Київської Русі.
6. Суспільно-політичний устрій Київської Русі. (кін. IX – поч. XIV ст.).
7. Соціально-економічний розвиток Київської Русі. (кін. IX – поч. XIV ст.).
8. Причини та наслідки феодалної роздробленості Київської Русі. Її значення в історичній долі українського та інших слов'янських народів.
9. Утворення Галицько-Волинської держави, її політичний та соціально-економічний розвиток.
10. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та Польського королівства (сер. XIV – перш. пол. XVI ст.).
11. Українські землі у складі Речі Посполитої (др. пол. XVI – перш. пол. XVII ст.).
12. Люблінська унія 1569 р. та Берестейська унія 1596 р.: причини, зміст, наслідки
13. Українське козацтво: причини виникнення та теорії походження, еволюція та соціально-етнічний склад.
14. Запорозька Січ: виникнення, військово-адміністративний устрій, господарство.
15. Історичне значення Запорозької Січі в боротьбі українського народу за державну незалежність.
16. Боротьба запорожців проти татарсько-турецької агресії (XVI – перш. пол. XVII ст.). Гетьман Петро Сагайдачний.
17. Козацько-селянські повстання кін. XVI – поч. XVII ст.
18. Українська національна революція середини XVII ст.: періодизація, причини, наслідки.
19. Програма Б. Хмельницького щодо побудови української держави на основі ідеї української соборності. Основні ознаки Української козацької

- держави.
- 20.Боротьба за збереження козацької держави гетьманів Лівобережної України в добу Руїни (60-80-ті рр. XVII ст.).
  - 21.Політичний та економічний розвиток Правобережної України у др. пол. XVII – XVIII ст.
  - 22.Особливості територіально-політичного устрою та економічного розвитку Лівобережної України в др. пол. XVII – XVIII ст.
  - 23.Участь України в Північній війні. Гетьманування І. Мазепи.
  - 24.Гетьман П. Орлик та Конституція 1710 р.
  - 25.Етапи ліквідації автономії України (XVIII ст.).
  - 26.Запорозька Січ в др. пол. XVII - XVIII ст. та її остаточна ліквідація. Подальша доля українського козацтва.
  - 27.Гайдамацький та опришківський рухи в Україні.
  - 28.Адміністративно-територіальний устрій, політичне життя та соціально-економічний розвиток українських земель у складі Австрійської імперії кін. XVIII - XIX ст.
  - 29.Суспільно-політичні рухи на західноукраїнських землях др. пол. XIX ст.: москвофіли, народовці, радикали.
  - 30.Кирило-Мефодіївське товариство, його програма та практична діяльність
  - 31.Декабристський рух в Україні.
  - 32.Соціально-економічні наслідки та особливості проведення аграрної реформи 1861 р. в Україні.
  - 33.Імперські буржуазні реформи 60-70-х років XIX ст. та їх наслідки.
  - 34.Суспільні течії та рухи др. пол. XIX ст.: народницький, ліберальний, соціал- демократичний, національний.
  - 35.Виникнення перших політичних партій на Україні (кін. XIX – поч. XX ст.).
  - 36.Національне і аграрне питання в умовах революції 1905-1907 рр.Українські землі в період Першої світової війни.
  - 37.Аграрна реформа Столипіна та її здійснення в Україні.
  - 38.Українська Центральна Рада: соціальна база, структура та програмні завдання. Внутрішня та зовнішня політика.
  - 39.Проблеми державотворення в Універсалах Центральної Ради.
  - 40.Українська держава гетьмана П. Скоропадського: внутрішня та зовнішня політика, причини падіння.
  - 41.Директорія УНР: склад, соціальна база, внутрішня та зовнішня політика, причини падіння.
  - 42.Державотворчі процеси на західноукраїнських землях. Акт злуки УНР та ЗУНР 22 січня 1919 р.
  - 43.Історичне значення, причини поразки та уроки національно-демократичної революції в Україні (1917-1921 рр.).
  - 44.Процес становлення та утвердження радянської влади у Наддніпрянській Україні (1917-1921 рр.).
  - 45.Політика “воєнного комунізму” та її реалізація в УСРР (березень 1919 – січень 1921 рр.). Голод 1921-1923 рр.

46. Розвиток народного господарства України на засадах НЕПу.
47. Україна та створення СРСР (союзний договір від 30 грудня 1922 р.).
48. Особливості здійснення індустріалізації в Україні, її соціально-економічні наслідки.
49. Економічна суть та цільове призначення суцільної колективізації сільського господарства в Україні.
50. Соціально-економічні і політичні наслідки насильницької колективізації в Україні. Голодомор 1932-33 рр.
51. Політика українізації (20-30-ті рр. ХХ ст.), її наслідки..
52. Сталінські репресії в Україні та їх згубні наслідки для України.
53. Становище західноукраїнських земель у складі Польщі, Чехословаччини та Румунії (20-30-ті рр. ХХ ст.).
54. Приєднання західноукраїнських земель до УРСР: позитивні та негативні наслідки
55. Українське питання в міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни.
56. Карпатська Україна (1938-1939 рр.).
57. Фашистський окупаційний режим в Україні.
58. Антинацистський Рух Опору в Україні під час Другої світової війни: соціальна база і напрями діяльності.
59. Особливості відбудови народного господарства України у післявоєнний період.
60. "Радянізація" західноукраїнських областей.
61. Реформи 50-60-х рр. ХХ ст. та їх здійснення на Україні.
62. Наростання кризових явищ в соціально-економічному та політичному житті України у 70-80-х рр. ХХ ст.
63. Дисидентський рух в Україні (60-80-ті рр. ХХ ст.).
64. Складність та суперечливість перебудовних процесів в Україні (1985 – 1991 рр.)
65. Проголошення суверенітету та державної незалежності України: передумови, законодавча база.
66. Конституційний процес та прийняття Основного Закону України 1996 р.
67. Реформування політичної системи та розбудова громадянського суспільства у незалежній Україні.
68. Соціально-економічні перетворення в незалежній Україні.
69. Культурні процеси в пострадянській Україні.
70. Напрями та пріоритети зовнішньої політики України.
71. Інтегрування України в європейське та світове співтовариство.
72. Міграційні процеси в новій і новітній історії України. Формування української діаспори.
73. Російсько-українська війна (з 2014 р.).

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ З НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ ТА ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

1. Паризька мирна конференція. Версальський мирний договір.
2. Розробка теорії «індустріальної демократії» як спроба поєднання інтересів робітничого класу та підприємців у західних країнах.
3. Передумови світової економічної кризи 1929–1933 рр. Особливості економічної кризи 1929–1933 р.
4. Д. М. Кейнс та його теорія, спрямована на посилення ролі держави.
5. Прийняття Веймарської конституції в Німеччині.
6. Прихід нацистів до влади. Нацистська диктатура в Німеччині (1933–1939 рр.).
7. Прихід італійських фашистів до влади (1923 р.). Діяльність Б. Муссоліні.
8. «Новий курс» Рузвельта – початок «нової ери» розвитку американського капіталізму.
9. Створення єдиного Народного фронту у Франції. Програма Народного фронту.
10. Мюнхенська угода 1938 р. та її наслідки.
11. Напад нацистської Німеччини на Польщу. Початок «Дивної війни» та поразка Польської держави
12. Капітуляція Франції, умови Комп'єнської угоди.
13. Напад Японії на Перл-Харбор, вступ США у Другу світову війну.
14. Відкриття західними союзниками другого фронту в Європі. Воєнні дії у Франції.
15. Конференції країн-учасниць антигітлерівської коаліції.
16. Зміни в світових позиціях і ролі США після Другої світової війни. Початок «холодної війни».
17. Зовнішня політика США в період президентства Дж. Кеннеді.
18. Програма «Великого суспільства» і соціально-економічна політика адміністрації Л. Джонсона. Вибори 1968 р.
19. Зовнішня політика адміністрацій Дж. Ніксона і Дж. Форда.
20. Внутрішньополітичний курс адміністрації Дж. Картера.
21. Соціально-економічна та міжнародна політика адміністрації Р. Рейгана. «Рейганоміка».
22. Особливості внутрішньої політики адміністрації Дж. Буша-старшого.
23. Економічне і політичне становище Великобританії після Другої світової війни.
24. Вибори 1964 р. у Великобританії і повернення до влади лейбористської партії.
25. Вибори 1970 р. у Великобританії, повернення до влади консерваторів
26. Особливості внутрішнього і зовнішнього становища Великобританії на сучасному етапі. Брексит.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

- 100 найвідоміших українців. – К.: [KM Books](#), 2015. – 680 с.
- Аркас М.М. Історія України-Русі / Микола Аркас ; [упоряд., передм. Коваль Р. М.]. – Репр. вид. 1912 р. – Київ: Холодний Яр ; Кам'янець-Подільський: Медобори, 2013. – 424 с.
- Багацький В.В. Історія України: підручник / В. В. Багацький, Л. І. Кормич. – Вид. третє, доп. і переробл. – К.: Алерта, 2010. – 388 с.
- Бадах Ю.Г. Історія України. Практикум: навч. посіб. / Ю. Г. Бадах ; Київ. нац. торгов.- екон. ун-т. – К.: Київ. нац. торгов.-екон. ун-т, 2011. – 408 с.
- Бойко О.Д. Історія України : підручник / О. Д. Бойко. – 5-те вид., допов. – Київ : Академвидав, 2014. – 717 с.
- Губіна С.Л. Історія України в таблицях і схемах: основ. події, іст. док., політ. лідери, іст. факти, першоджерела: [навч. посіб.] / [Губіна Світлана Леонідівна]. – Вид. 3-тє, допов. – Харків: Торсінг плюс, 2014. – 93 с.
- Земерова Т.Ю. Історія України. Основні події історії України. Політичний, економічний і культурний розвиток. Хронологічна таблиця: [посібник] / Т. Ю. Земерова, І. М. Скирда. – Х.: Співак В. Л.: Весна, 2014. – 511 с.
- Земерова Т.Ю. Історія України. Основні події історії України. Політичний, економічний і культурний розвиток. Хронологічна таблиця : [посібник] / Т. Ю. Земерова, І. М. Скирда. – Х. : Співак В. Л. : Весна, 2014. – 511 с.
- Історія України : курс лекцій / [В. М. Щербатюк та ін.] ; за ред. д-ра іст. наук В. М. Щербатюка ; Нац. акад. внутр. справ. – Київ : Фенікс, 2014. – 375 с.
- Історія України в особах. Козаччина: [нариси] / [Горобець В. М. та ін.]. – К.: Україна, 2013. – 301 с.
- Історія України. Комплексний довідник + профільний рівень / [уклад.: Воропаєва В. В. та ін.]. – Видю 5-те, допов. та перероб. – Харків: Весна: Співак В. Л., 2014. – 703 с.
- Історія України: довідник / упоряд.: С. Крупчан [та ін.]. – 5-те вид., перероб. і доп. – К.: Казка, 2010. – 736 с.
- Історія України: курс лекцій / [В. М. Щербатюк та ін.] ; за ред. д-ра іст. наук В. М. Щербатюка ; Нац. акад. внутр. справ. – Київ: Фенікс, 2014. – 375 с.
- Історія України: підручник / Г.Д. Казьмирчук [та ін.] ; наук. ред. Г.Д. Казьмирчук ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – 2-ге вид., випр. і допов. – К.: Логос, 2010. – 648 с.
- Лазарович М.В. Історія України: навч. посіб. / М. В. Лазарович. – 2-ге вид., виправл. і доповн. – К.: Знання, 2011. – 686 с.
- Литвин В.М. Історія України: підручник / Володимир Литвин ; [відп. ред. В. А. Смолій] ; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. – К.: Наукова думка, 2013. – 989 с.
- Мицик Ю.А. Історія України : навч. посіб. / Юрій Мицик, Олег Бажан. – Київ : Кліо, 2015. – 677 с.
- Палій О.А. Історія України: [посібник] / Олександр Палій. – Вид. 2-ге,

допов. – Київ: К.І.С, 2015. – 594 с.

Пасічник М. С. Історія України та її державності: конспект лекцій / М.С. Пасічник, С. М. Пасічник, О. М. Василюшин ; Укр. акад. друкарства. – Вид. 2-ге, допов. – Львів: Укр. акад. друкарства, 2011. – 759 с.

Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Пер. з англ. Р. Клочко. – Х., 2016. – 496 с.

Подільський М.М. Історія України 1990–2012 рр. (Руїна – чи не втрачена надія) / Мирослав Подільський. – К.: Сталь, 2013. – 312 с.

Сорока Ю. 100 важливих подій історії України. – К.: Фоліо, 2019. – 208 с.

Сулько В. С. Історія України: навч. посіб. / В. С. Сулько ; Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Каф. історії України. – Рівне: О. Зень [вид.], 2011. – 543 с.

НОВІТНЯ ІСТОРІЯ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ ТА ПІВНІЧНОЇ

АМЕРИКИ

Іваницька, О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2002) / О. П. Іваницька. Вінниця: Фоліант, 2003. 560 с.

Історія Центрально-Східної Європи. Львів, 2001.

Клець, В. К. Міжнародні відносини після Другої світової війни: навч. посібник /

В. К. Клець, Д. Л. Тесленко. Д.: РВВ ДНУ, 2003.

Козицький, А. М. Новітня історія Азії та Африки: навч. посіб. / А. М. Козицький. – Л.: Афіша, 2003. 430 с.

Крижановська, О. О. Історія Середніх віків. Вступ до історії західноєвропейського Середньовіччя: курс лекцій: навч. посібник / О. О. Крижановська, О. П. Крижановський. К., 2004.

Рубель, В. А. Нова історія Азії та Африки: постсередньовічний Схід (XVIII – друга половини XIX ст.): навч. посібник / В. А. Рубель. К.: Либідь, 2007. 560 с.

Тіндалл, Джордж Бравн, Шай, Дейвіс Е. Історія Америки 6-е вид. Л.: Літопис, 2010. 904 с.

Altenhöner F. Kommunikation und Kontrolle. Gerüchte und städtische Öffentlichkeiten in Berlin und London 1914/1918. München : Oldenbourg, 2008. 375 S.

Behrenbeck S. Der Kult um die toten Helden. Nationalsozialistische Mythen, Riten und Symbole 1923 bis 1945. Vierow : SH-Verlag, 1996. 688 S.

Breisach A. Historiography. Ancient. Medieval, Modern. - Chicago; London, 1983.

Evans R. J. In Defense of History. - New York; London, 1999.

Grabski A. F. Dzieje historiografii. Wprowadzenie Rafał Stobiecki. - Poznań, 2003.

Ciuha R. Elementary Aspects of Peasant insurgency in Colonial India. - Durham; London, 1999.

Historians on History. An Anthology edited and introduced by John Tosh. -

London, 2000.

Historiografia krajow Europy Srodkowo-Wschodniej. PolskaCzechoslowacja W?gry-Rumunia-byla Jugosfawia-Bulgaria / Red. J. KJoczowski, P. Kras. - Lublin, 1997.

Iggers G. G. Historiography in the Twentieth Century: From Scientific Objectivity to the Postmodern Challenge. - Honover; London, 1997.

New Perspectives on Historical Writing / Ed. by Peter Burke. Pennsylvania, 1992.

Pawelec T. Dzieje i nieswiadomosc. Zalozenia teoretyczne i praktyka badawcza psychohistorii. - Katowice, 2004.

Wilson N. J. History in Crises? Recent Directions in Historiography. -New Jersy, 1999.

World History by the World's Historians / P. Spickard, J. V. Spickard, K. M. Cragg. - Boston, 1998.

Wrzosek W. Historia - Kultura - Metafora. Powstanie nieklasycznej historiografii.-Wroclaw, 1995.